

Tralies

Verhalen van een gevangenvaarder

Colofon

ISBN: 978 90 8954 693 7
1e druk 2014
© 2014 Freddie Scheltema

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8901 AA Leeuwarden
Telefoon: 058-2894857
www.elikser.nl

Foto's omslag: Paul de Bruin
Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Tralies

Verhalen van een gevangenvaarder

Freddie Scheltema

Inhoud

Inleiding		7
Hoofdstuk 1	Een zeer bewuste beroepskeuze, drugs en de Majoor	9
Hoofdstuk 2	Eerste werkdag in het Cellengebouw, Veenhuizen	19
Hoofdstuk 3	Suïcide	25
Hoofdstuk 4	Op transport met Hassan Yildirim naar het Turkse consulaat	32
Hoofdstuk 5	Klaas Dakhaas de ramenlapper	42
Hoofdstuk 6	Piet van der Veen: foute bingo	50
Hoofdstuk 7	Jezus kon niet vliegen	61
Hoofdstuk 8	Slijterij Bobbie Takman	68
Hoofdstuk 9	Frankie Hamdan, moordenaar en masseur	74
Hoofdstuk 10	SEKS!	79
Hoofdstuk 11	SEKS! Maar dan anders...	85
Hoofdstuk 12	Jan Breeuwsma en de gouden drugslijn	91
Hoofdstuk 13	Frits Eringa en de koffiepot	95
Hoofdstuk 14	Robert Kievit en de lekkere fik	103
Hoofdstuk 15	Pieter en Gerrit de Haan: broederliefde	110
Hoofdstuk 16	Keesje en de shocktherapie	113
Hoofdstuk 17	Renze, bassist, vriend en gedetineerde	120
Hoofdstuk 18	Macht en onmacht	125
Hoofdstuk 19	Een klassieke ontsnapping op zaterdagmorgen	134

Hoofdstuk 20	Paranoia	138
Hoofdstuk 21	Randy Liefden en de bruine vinger	146
Hoofdstuk 22	De Algerijn	151
Hoofdstuk 23	Zware jongens	156
Hoofdstuk 24	Kazimierz en Bartosz	162
Hoofdstuk 25	Ozzy en de as van zijn moeder	171
Hoofdstuk 26	Valentina/Valentino	176
Hoofdstuk 27	Vriendschap...?	179
Hoofdstuk 28	Een onverwachte gast: Eddie Halbertsma	188
Hoofdstuk 29	Heavy Stuff!	192
Dank		200

Inleiding

'Scheltema, jij bent geen slechte kerel maar op deze school ben je niet meer te handhaven. Ooit, als het kwartje bij jou gaat vallen, ben je weer van harte welkom maar vooralsnog verwijder ik je van deze schoolgemeenschap.'

Decaan Visser is duidelijk en voor de tweede keer binnen een jaar word ik van een school getrapt. Beide keren zijn softdrugs en alcoholmisbruik en het bijbehorende recalcitrante gedrag de oorzaken van mijn verwijdering.

Het is 1979 en ik ben achttien jaar. De late jaren zeventig zijn de jaren van de terugkeer naar het conservatisme. In Nederland is het progressieve kabinet Den Uyl in 1977 gevallen na een conflict over de grondpolitiek en wordt ons land geregeerd door de coalitie CDA/VVD: Van Agt/Wiegel. Het gezin wordt weer de hoeksteen van de samenleving en onze minister-president predikt het ethisch reveil: het streven naar herstel van de christelijke ethiek. In Engeland is Iron Lady Margaret Thatcher aan de macht en in Amerika is Ronald Reagan de 'rising star'.

Het idealisme van de jaren zestig met slogans als *Give peace a chance* en *Make love, not war* sterft een langzame dood. Dit mede door de passiviteit van de hippies vanwege hun hang naar roes door verdovende middelen. De voormannen van deze generaties zijn grotendeels van het podium. Paul McCartney is boer, John Lennon is huisman, Jim Morrison is dood en Bob Dylan is 'in de Here'.

Mick Jagger zong in 1974: *It's only Rock 'n Roll*. Het is maar amusement. Niks boodschap, niks kunst. Glen Frey van The Eagles zei het luidop: 'Ik wil zo snel mogelijk miljonair worden. Fuck Art!' En hij snoof weer een spiegel leeg in zijn Hotel California.

‘No more heroes anymore,’ zongen The Stranglers en ze hebben gelijk. Er zijn geen helden meer, er zijn geen leiders meer. Wat rest is amuseren en consumeren en we gaan massaal dansen op pretentieloze disco en lege housemuziek, individualistisch en anoniem.

In Nederland heerst een nieuw realisme. Weg zijn de idealen. Er zijn geen Akties Tomaat, geen Maagdenhuisoproeren of grote Vietnamdemonstraties. We kijken naar de Berend Boudewijnshows en luisteren naar BZN en de Dolly Dots. Dat is hele andere koek dan Hadimassa, Cuby and the Blizzards en The Outsiders.

Gelukkig is er een kort maar hevig vuurtje dat punk heette met de bijbehorende subcultuur van de krakers. Ook ik loop in T-shirts met No Future en omarm The Sex Pistols maar het hard roepen dat er geen toekomst is houdt niet lang stand en dit vlammetje dooft snel. Zoals Neil Young zong: *It's better to burn out than to fade away.*

Je kan eindeloos studeren met daarbij behorende waanzinnige studierichtingen. Je mag jaren doen over de studie Antroposofisch macrameeën om erachter te komen dat de maatschappij niet zit te wachten op afgestudeerden met als hoofdvak Macrobiotisch figuurzagen.

Ik, kind van de jaren zestig, heb geen strijd, geen doel, geen ambitie. Ik ben, zoals zovelen van mijn generatie, zoekende in een steeds killer en zakelijker wordende samenleving. Talloze leeftijdgenoten raken in de war en raken van de weg. Slachtoffers van de Generatie NIX. Ook ik ben een van die ‘lost generation’.

Na een paar jaar dolen neem ik een besluit: ik moest maar eens een echte baan gaan zoeken. En door stom toeval, al hoewel ik niet geloof in toeval, rol ik de meest onwaarschijnlijke job die ik kon bedenken. Per ongeluk krijg ik een baan en een werkgever die ik, op zijn zachtst gezegd, niet had verwacht...

Hoofdstuk 1

Een zeer bewuste beroepskeuze, drugs en de Majoor

Het is druk in het Verenigingsgebouw in Veenhuizen. Ik kan moeilijk schatten maar er zitten meer dan tweehonderd mensen achter een tafeltje. Voornamelijk twintigers en dertigers en de mannen zijn duidelijk in de meerderheid. Dan komt er een klein, oud mannetje het podium oplopen en gaat achter het kathedraal staan. Hij opent met de volgende woorden:

‘Vijfzestig procent van wat hier zit heeft te lang haar.’ Ik ben verbijsterd. Niks geen ‘goedemorgen, fijn dat jullie er zijn’ of een soort van welkomstwoord. Nee, een opmerking over haardracht. Ik ben net uit mijn punkperiode en mijn haar hangt inmiddels alweer tussen mijn schouderbladen. Onbewust pluk ik aan mijn manen.

Het schrielle mannetje gaat verder:

‘Wie een eigen huis heeft kan het nu wel verkopen.’ Mijn verbazing wordt groter. Wie is deze bullebak? Wat is dit voor organisatie? Het Rijk staat niet bekend als een warme werkgever maar dit is gewoon onbeschoft. Er is veel gemor in de zaal en velen stappen op. Ik wil ook het pand verlaten maar zit met een logistiek probleem. Ik ben niet in het bezit van een rijbewijs. Dit is gezien mijn problemen met alcohol en discipline misschien wel zo verstandig. Veenhuizen is per openbaar vervoer bereikbaar maar er gaan precies twee bussen richting Friesland. Een om een uur of tien en een ’s middags om vijf uur. Kortom ik zit letterlijk opgesloten in Veenhuizen. Met frisse tegenzin begin ik aan de testen.

Hoe kom ik hier verzeild? Hoe ben ik in dit gevangenis-
dorp terechtgekomen? Het is nooit mijn droom geweest
om een uniform te mogen dragen. Ik kroop ook niet, toen
ik klein was, met een bosjes sleutels door mijn box. Het
is bepaald geen roeping. En toch zit ik hier in Veenhuizen
omringd door mannen met petten en strepen op de blau-
we overhemden. Hoe ben ik hier beland?

Het begint allemaal in discotheek Hof van Holland in
Bolsward. Ik ben, zoals zo vaak in deze periode, zwaar
dronken. Een paal in het midden van deze disco houdt mij
in evenwicht.

De massa op de dansvloer is een palet van kleuren zonder
contouren. Ik herken geen gezichten meer.

‘Hoi,’ hoor ik vaag. Ik reageer niet.

‘Hoi,’ klinkt het weer, nu ietsjes luider. Voor mij staat een
meisje. Ik knijp mijn ogen tot spleetjes en probeer mij te
concentreren. Dan herken ik haar. Ze is een vriendinnetje
van mijn zusje. Haar naam ben ik vergeten.

‘Hé,’ brom ik.

‘Hoe gaat het?’ vraagt ze opgewekt.

‘Mwoa,’ boer ik terug. Ze knikt.

‘Je bent toch werkeloos?’ brult ze in mijn oor. Nu knik ik.

Ja, ik ben werkeloos. Ik ben schoolverlater zonder een af-
geronde opleiding en zonder werk. Ik zie geen toekomst,
ik zie geen doel. Ik heb geen idee hoe het verder moet.
Mijn dagen vul ik met omhangen en enig vrijwilligers-
werk bij de plaatselijke voetbalvereniging. Vrijdagochtend
sta ik treurig in de rij met andere losers voor het loket
Sociale Zaken voor een stempeltje voor mijn uitkering.
Zo triest.

Uit pure wanhoop deed ik een beroepentest op het Arbeidsbureau. Na een uitgebreide vragenlijst werd ik op het kantoor ontboden. De vrouw achter het bureau zei: 'Gefeliciteerd, uit jouw antwoorden hebben we twee beroepen kunnen filteren. Het eerste beroep waar jij geschikt voor bent is dameskapper.'

Ik proestte het uit.

'Dameskapper?' schaterde ik luid, 'Meen je dit serieus?'

Enigszins gegeneerd keek ze op haar briefje.

'Eh, het staat hier echt,' bevestigde ze blozend.

'Dameskapper,' hakkelde ik. 'Nou, dat doen we dus niet.'

Wat is optie twee?'

Ze keek weer op haar briefje.

'Maatschappelijk werker,' zei ze voorzichtig.

Maatschappelijk werker. Oké, het was geen astronaut of voetbaljournalist maar in ieder geval beter dan damescoiffeur.

'Hoelang duurt een dergelijke opleiding?'

'Vier jaar,' zei ze enthousiast, blij dat ik dit niet van tafel veegde.

Ik schudde mijn hoofd.

'Vier jaar. Dat red ik niet. Daar heb ik de discipline niet voor.'

'Nou, ja,' fluisterde de arbeidsbureaumevrouw. 'Meer heb ik niet voor je.'

De stilte in het kantoor was pijnlijk.

Teleurgesteld en in de war brommerde ik huiswaarts. Ik was eigenlijk nergens geschikt voor.

Het meisje tegenover mij schreeuwt in mijn oor.

'Ik heb een baan in de krant zien staan die bij jou past. Waar jij geknipt voor bent.'

Verbaasd kijk ik haar aan, nog steeds zoekend naar haar naam.

‘En wat mag dat dan zijn?’

Ze komt weer dicht bij mijn oor en roept: ‘Gevangenisbewaarder.’

Ik schiet in de lach en maak een afwerend gebaar.

‘Je neemt mij in de maling,’ schreeuw ik over de muziek. ‘Ik hoor eerder achter de tralies dan ervoor.’ En ik schud mijn verdoofde hoofd. ‘Nee, dat is niks voor mij’ en ik waggel naar de uitgang, het meisje achterlatend. Buiten de disco steel ik een fiets en keer ik zonder ongelukken huiswaarts.

De volgende ochtend zit ik lodderig aan de keukentafel met een bakje koffie. Een leger bouwvakkers hamert in mijn hoofd en een schelle pieptoon teistert mijn oren. Ik stink naar alcohol en sigarettenrook.

Vaag hoor ik de deurbel, gevolgd door wat geroezemoes. Dan gaat de keukendeur open en mijn moeder zegt: ‘Er is bezoek voor jou. Hier is Wietske.’ Enigszins verlegen stapt een meisje binnen en ik herken haar. Het meisje van de discotheek. Wietske, dat was haar naam. Mijn moeder trekt zich discreet terug.

‘Hé,’ zegt ze en gaat zitten.

‘Hé,’ rochel ik terug.

‘Gaat het een beetje?’ vraagt ze bezorgd.

‘Hm, ik heb mij wel eens beter gevoeld’ en ik zoek naar mijn sigaretten.

‘Het was druk gister.’

‘En luid en heet,’ vul ik aan.

Ze kijkt mij lang en doordringend aan.

‘Ik heb de advertentie meegenomen’ en ze haalt een stukje papier uit haar jaszak.

‘Advertentie?’

‘Ja, die advertentie in de krant.’

‘Welke advertentie?’ vraag ik nogmaals verbaasd.

‘Over die baan waar we het gister over hebben gehad.’

Nu kijkt zij verbaasd.

Kleine stukjes film van gisteravond dwarrelen mijn brein binnen.

‘O, ja. Natuurlijk,’ herstel ik mij. ‘Wat was dat ook weer?’

‘Gevangenisbewaarder’ en ik hoor een lichte ergernis in haar stem.

‘Gevangenisbewaarder,’ herhaal ik en kijk haar peinzend aan.

Ze strijkt het stukje papier glad.

‘Hier moet jij op solliciteren. Ik denk dat jij hier geschikt voor bent. Dit kun jij.’

Sceptisch staar ik naar haar. Toch ben ik getroffen door haar overtuiging en haar geloof in mij.

‘Juist,’ zeg ik om wat te zeggen.

‘Doe dit nu maar. Schrijf op deze baan.’ En ze gaat staan.

‘Ik laat mijzelf wel uit.’

Minutenlang zit ik bewegingloos aan tafel. Dan pak ik het stukje papier.

‘Gevangenisbewaarder,’ mompel ik en ik staar naar de advertentie.

Dan richt ik me op en zoek pen en papier.

Ik scoor een dikke voldoende bij de eerste testen en ook fysiek blijk ik in orde. Dan moet ik naar Den Haag voor een gesprek met een psycholoog. Deze gedragsdeskundige, brilletje, verwilderde haardos en een verkreukeld bruin pak, stelt relevante vragen zoals: ‘Kun je omgaan met agressie?’ of ‘Heb je last van claustrofobie?’ maar ook, voor mij althans, onzinnige vragen: ‘Hou je van je moeder?’ en ‘Plas je in bed?’ Ik schijn de goede antwoorden te geven.

De laatste etappe is een toelatingsgesprek, weer in Veenhuizen. Ik kom te zitten tegenover twee hoge pieten

van het gevangeniswezen. De linker persoon, die zich voorstelt als 'commandant,' vraagt naar mijn hobby's en ik antwoord dat ik voetbal en tennis en dat ik gitaar speel in een band. Het gesprek kabbelt ontspannen verder en op een gegeven moment vraagt de 'commandant':

'Wat vind jij van de nieuwe commissaris van de Koningin van Friesland?' Het is 1982 en Hans Wiegel is net benoemd. Ik zeg: 'De VVD is niet bepaald mijn partij maar hij kan door zijn contacten in Den Haag misschien wel veel gaan betekenen voor Friesland.'

'VVD is niet jouw partij?'

'Nee,' antwoord ik, 'ik ben een socialist.'

De 'commandant' knikt bedenkelijk en de man op rechts, die zich nog niet met gesprek bemoeid heeft, kijkt mij indringend aan. Dan komt hij met de volgende uitspraak:

'Jij mag graag een biertje.'

'Pardon?' Deze opmerking brengt mij in verwarring.

'Jij mag graag op stap. Discotheken en zo.'

'Eh, ja dat klopt. Maar hoe weet u dit?' hikkel ik.

'Je hebt nog een stempel op je hand. Van een disco, gok ik' en hij laat een stilte vallen. 'Maar,' gaat hij verder en hij kijkt naar zijn collega,'je bent aangenomen. Je opleiding begint 1 juni hier in Veenhuizen. Gefeliciteerd.'

De opleiding in Veenhuizen is saai. De vakken wetskennis en EHBO zijn niet echt spectaculair of interessant maar ook in het gevangenisdorp is weinig vertier. Gelukkig wordt in 1982 het WK voetbal in Spanje gespeeld wat het 's avonds nog een beetje dragelijk maakt.

Toch is er één dag van deze vervelende cursus die ik niet snel zal vergeten. Op het rooster staat met dikke letters 'drugsvoorlichting' en voor deze informatieve middag is een gastdocent aangetrokken. Er verschijnt een imposante

Surinamer (hoe rolbevestigend) in ons klaslokaal, die zich voorstelt als 'Freddie Dankbaar.' Zijn stem is luid en overweldigend. Dankbaar gooit een grote koffer open en op het bureau liggen nu allemaal pilletjes, zakjes met brokjes hasj en vele poeders. Ik zit, geheel tegen mijn principes, vooraan in de klas en voor mij ligt voor een vermogen aan verboden snoepgoed.

'Vrienden,' buldert Dankbaar (de instructeurs die achterin het lokaal staan noemen ons nooit 'vrienden'), 'jullie gaan werken bij het gevangeniswezen. En in die gevangenissen wordt, ondanks strenge controles, veel drugs ingevoerd. Dit noemen wij contrabande en het is gedetineerden verboden dit in hun bezit te hebben c.q. te gebruiken. Ik ga jullie vanmiddag voorlichten over deze drugs zodat jullie, eenmaal aan het werk in deze inrichtingen, deze producten kunnen herkennen.'

Dankbaar doet zijn das was lossen, hij transpireert hevig, en lacht zijn tanden bloot.

'Vrienden,' zegt hij nogmaals amicaal, 'wie van jullie heeft weleens drugs gebruikt?'

Drugs zijn voor mij geen onbekend terrein. Al vanaf mijn korte Middelbare Landbouw schoolperiode rookte ik bijna dagelijks softdrugs, twee keer had ik cocaïne gesnoven en eenmalig had ik, in mijn militaire diensttijd, mij vertild aan heroïne. Ik werd daar gelukkig heel erg ziek van.

Naïef steek ik mijn vinger in de lucht.

'Aha,' lacht Dankbaar dankbaar, 'we hebben er een.'

Langzaam draai ik mij om en kijk het lokaal in. Ik ben de enige met de hand omhoog. De rest van de studenten staart langdurig naar de punten van hun schoenen. Zelfs de broeders met wie ik gisteravond op het voetbalveld een stickje heb gerookt vegen niet -bestaande pluisjes van hun broek. De judassen.

De instructeurs, met in hun midden het hoofd opleidingen majoor van den Boogaard, kijken met priemende ogen in mijn richting en je hoort ze denken: 'We hebben een junk in de groep.'

'En,' zegt Dankbaar en hij buigt een beetje voorover, 'wat heb je zoal gebruikt?'

Ik weet dat ik door mijn eerlijkheid een enorme fout heb gemaakt en ik besluit het spel nu maar mee te spelen.

'Nou, zo'n beetje alles wat hier op tafel ligt. You name it, I did it,' doe ik populair. Ik voel de ogen van de instructeurs in mijn rug.

'Een expert in de zaal. Dat maak ik maar weinig mee,' glimlacht de grote zwarte man. 'Vriend, als jij op- of aanmerkingen hebt over de drugs die ik hier zal bespreken, hou je niet in. Ook al zit ik in midden in een betoog, gooi het eruit en vertel jouw ervaringen.'

Ik knik.

Dankbaar begint bij de softdrugs. Hij laat zakjes wiet en blokjes hasj rondgaan in het lokaal en vertelt over de werking van deze producten. Mijn medestudenten kijken zeer geïnteresseerd naar deze verdovende middelen en veinzen verwondering. Alsof ze voor het eerst deze middelen in handen hebben! De gastdocent is nu aanbeland bij de opiaten. Hij vertelt over de verslavende werking van heroïne, de marktwaarde en over de 'flash': het euforisch gevoel die gebruikers ervaren. Ik schijn een frons in mijn gezicht te hebben en Dankbaar maakt daar dankbaar gebruik van.

'Heb jij andere ervaringen?'

'Eh, ja,' zeg ik voorzichtig.

'Heb jij heroïne gebruikt?' Dankbaar is zichtbaar verwonderd en ik hoor gemompel achter in de zaal. Onze geüniformeerde docenten schudden hun hoofd en majoor Van den Boogaard loopt rood aan.

‘Ja, eenmaal.’ Ooit, op weg naar de Johannes Postkazerne in Havelte, trof ik een oude schoolgenoot en hij verleidde mij tot een eenmalig experiment. Laten we zeggen dat ik in een ongelukkige en kwetsbare periode van mijn leven zat. Open en bloot, in de stationsrestaurant van Steenwijk, nam ik dit verwoestende middel.

‘Hoe heb je het gebruikt?’ gaat Dankbaar verder.

‘Chinezen,’ antwoord ik kort. Ik zie mij nog zitten in de drukke restaurant: ik in de weer met aluminiumfolie en met een rietje in mijn neus en om mij heen reizigers die broodjes kroket en uitsmijters ham verorberden.

‘En wat deed dat met je?’

‘Man, ik ben zo verschrikkelijk ziek geweest. Mijn lichaam kon het helemaal niet verwerken. Het was totaal in de war.’ Eenmaal op de kazerne, van de etappe Steenwijk – Havelte kan ik mij niks meer herinneren, heb ik uren op het toilet gezeten. Ik moest enorm overgeven en had ook diarree.

‘Hm,’ zegt de zwarte man, ‘laat dit een les voor je zijn geweest.’

En weer hoor ik instemmend gemurmel uit de klas.

‘Dan gaan we nu door met cocaïne’ en Dankbaar vervolgt zijn les. Hij vertelt hoe je het witte poeder kunt gebruiken en wat de gevolgen daar van zijn.

Voorzichtig steek ik mijn vinger op.

‘Ja?’ vraagt de docent.

‘Nou, u vergeet één ding,’ zeg ik, nu zonder schroom.

‘Nou?’

‘Ik werd er ontzettend geil van.’

Ik heb nu de lachers op mijn hand maar majoor Van den Boogaard verlaat stampvoetend het lokaal. De rest van de opleiding zit ik vast aan mijn koosnaam ‘Geile Junk.’

Na het examen, ik slaag met magere zesjes, en na het afleg-

gen van de eed, is er diplomautreiking in de grote gemeenschapzaal op de kazerne. Het is een drukte van jewelste want alle studenten hebben zijn of haar (er zitten twee dames in de opleiding) familieleden uitgenodigd. Daar, ook in het bijzijn van mijn gezinsleden, wil ik majoor Van den Boogaard bedanken voor de opleiding. Ik geef het Hoofd Opleidingen een hand en hij buigt naar mij toe en fluistert: 'Scheltema, jij gaat het niet redden bij het gevangeniswezen.'

Ik ben verbijsterd en hikkelt: 'Pardon, daar bent u wel rijkelijk laat mee.'

Hij kijkt mij aan, schudt zijn hoofd en herhaalt: 'Jij redt het niet bij Justitie.'

Mijn verbazing wordt nu boosheid en ik blaf hem toe: 'Dat zullen we verdomme nog wel eens zien.' Ik draai mij om en loop terug naar mijn familie. En terwijl ik halverwege de zaal ben, worstelend tussen de tafeltjes, roept hij mij na: 'En blijf van de drugs af.' Hij doet dat zo hard dat honderdvijftig mensen zich omdraaien en naar mij kijken. Ik sta midden in de zaal en voel dat er driehonderd laserstralen op mij gericht staan. Mijn familie buigt beschaamd het hoofd.

Het is pay back time. Ik heb zijn opleiding bezoedeld en dit is zijn wraak. Ik draai mij om, hij glimlacht naar mij en ik zeg nogmaals: 'Dat zullen we nog wel eens zien.'

Hoofdstuk 2

Eerste werkdag in het Cellengebouw, Veenhuizen

Aarzelend stap ik over de drempel. Achter mij klapt de zware poort dicht. Ik sta op de begane grond van het Cellengebouw, in de volksmond ‘De Rooie Pannen.’ Het Cellengebouw, tweeënveertig cellen, is de strafgevangenis van de gevangenen. Gedetineerden worden hier voor een korte periode geplaatst als zij de regels overtreden in reguliere inrichtingen. Men moet hierbij denken aan vechtpartijen, ontvluchttingspogingen en drugsbezit. De kleine inrichting is berucht bij gedetineerden: het regime is uiterst strak en sober. De veroordeelde zit drieëntwintig uur op zijn cel, mag één uur per dag luchten in een kooi en de arbeid bestaat uit het in elkaar zetten van wasknijpers. Het interieur van de cel is basic: een bed, een tafel, een stoel en een po.

‘Scheltinga?’ roept een nieuwe collega.

‘Eh, ja.’

‘Ga even naar cel 18 en zeg dat we geen methadon hebben.’ En hij laat een bos sleutels over de gladde vloer glijden. Dan gaat hij verder, geassisteerd door twee collega’s met het visiteren van een opstandige boef. Ik raap de sleutels op en maak voor het eerst in mijn leven een celdeur open. Ik schrik: voor mij staat een lange, uitgemergelde jongen met lang sluijk haar. De hologige twintiger trilt hevig. Mijn eerste afklickende junk.

‘Ik moet mijn methadon,’ zegt hij. Zijn lichaam maakt ongecontroleerde bewegingen.

‘Eh, we hebben geen methadon,’ stotter ik.

‘Geef me dan een shagje’ en hij kijkt mij vragend aan.

Uit mijn borstzakje van mijn nagelnieuwe lichtblauwe justieoverhemd steekt een pakje zware Brandaris.

‘Eh, we roken hier allemaal niet,’ roep ik en ik klap de celdeur dicht. Mijn nieuwe collega’s staan een paar meter verderop smalend te lachen.

‘Goed werk, Scheltinga,’ zegt de grootste van het stel. ‘Koffie?’

‘Graag,’ en ik loop met ze mee het kantoor in.

‘Nieuw hier?’

‘Ja, dit is mijn eerste dienst,’ zeg ik voorzichtig.

De grote collega knikt en zegt: ‘Je moet goed naar ons kijken en vooral vragen stellen. Dan komt alles wel goed. Trouwens, mijn naam is Jacob Vos.’

‘Prima,’ zeg ik gediensstig. ‘Mijn naam is Freddie.’

‘Als je de koffie op hebt, Freddie, ga dan even naar cel 9. Zijn lampje brandt. Hij zal wel naar het toilet moeten.’

Sanitaire voorzieningen zijner niet in de cellen. Wil een gedetineerde naar het toilet dan moet hij op een knopje drukken. Een lampje boven zijn celdeur gaat dan branden. Hij wordt dan gebracht naar de ‘natte hoek’, een ruimte met drie wc’s. In de avonduren dient men gebruik te maken van de nachtspiegel.

Ik open de celdeur en een redelijk gezette man staat tegenover mij.

‘Ik moet poepen.’

‘Oké,’ en ik loop met hem mee naar de toiletafdeling. We zijn nog maar een paar meter onderweg en dan sist de man naast mij: ‘Er loopt een varken achter mij.’

Ik kijk verbaasd en denk dat ik het verkeerd verstaan heb.

‘Er loopt een varken achter me,’ zegt de man nu duidelijker. ‘Sorry?’ en ik kijk hem verbaasd aan.

‘Er loopt een varken achter me en hij wil mij bijten,’ schreeuwt de man nu.